

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكُوْثِرَ

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

إِنَّا سَأَلْنَاكَ هُوَ الْأَسْرُ»

همه امتیازهای این پایان‌نامه به دانشگاه بوعلی سینا تعلق دارد. در صورت استفاده از تمام یا بخشی از مطالب پایان‌نامه در مجلات، کنفرانس‌ها و یا سخنرانی‌ها، باید نام دانشگاه بوعلی سینا (استاد یا اساتید راهنمای پایان‌نامه) و نام دانشجو با ذکر مأخذ و ضمن کسب مجوز کتبی از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت شود. در غیر این صورت پیگرد قانونی خواهد داشت.

دانشگاه بوعلی سینا
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات عربی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان:

شخصیت پردازی زن در ادبیات داستانی با نگاهی به سه رمان: لیالی
ترکستان، عذراء جاکرتا و عمالقه الشمال نوشته نجیب کیلانی.

استاد راهنما:

دکتر صلاح الدین عبدی

استاد مشاور:

دکتر فرامرز میرزایی

دانشجو:

شهلا زمانی

مهر ۱۳۸۹

تقدیم بہ

بانوی دو عالم

صدیقہ طاہرہ

حضرت فاطمہ زہرا

سلام اللہ علیہا

شکر و درود لانی

سناپنی خمر لوندی راز لست کہ حمد و سناپنی رازہ نعمت ہا و نعمتہا رازہ شکر گزاری بیوند و لای خمر لوندی کہ آفرینندہ بندر گاہ، گستر لندہ زمین، جاری کنندہ آب و زمین ہا ی بست درویشدہ گیاه و رنگہ ہا وینہ ہا ی بندر می باشد نہ اول لای راز آغازی دنہ لزی بود لای راز بانی لست. لای کہ حمد راز کبیر با و خوبیہ دسبب فزونی فضل و رحمت خور و در آفتاب نعمت ہا و عظمت فرار و لای

است. هم از آنکه بار و بگرنه اولی و ناری و بگر از میسر در بیج و خم زندگی را با سر بلندی بست سرگزارم. خرد و نوری را به وسعت بیکر که
عظمت میانی!

از بدروما و گریم که هبته حامی و پنهان من بودند. نکر می گتم دوستانه بر مهر شاه را می بوسم و همچنین از تمامی اعضا، خانوار و
اعصابه سیاستوری می گتم، (میرداری) و حامی خیر شاه همواره در رفاه با هم.
بر خود دلچسب می دانم، مرادب سیاست و درودانی خوبی را نشان دانی گتم که از هیچگونه بزل و رهنمایی های عالمانه و فقی
خود، و رجعت بر بارشده محمولی این بابا نام، و ریغ نوروز درند.

از استاد رهنمای گرامیم جناب آقای دکتر صلاح الدین جدی، کسی که شش سال در محضر شاه و سبب اخلاق و علم آموختن
و هیچگاه اینجانب را از رهنمایی های ارزنده و مفیدی ها و حمایت های علمیتان بی بهره نگذاشتند، بهار سیاستورم، از استاد
مناور گرانقدرم جناب آقای دکتر فرامرز میرزایی که با رهنمایی های ارزنده و نکته سنجی های ارزنده و رجعت بر بارشده این
بزهوش، این بنده حقیر را برای مساجرت نمودند، کمال تشکر را دارم. از اساتید محترم، جناب آقای دکتر طاهری بنا، آقای
دکتر فانی، آقای دکتر مسوق، آقای دکتر فاتحی، آقای دکتر نظری، خانم دکتر (فضلی)، آقای فره خانی (اساتید محترم)، گروه زبان
و ادبیات عربی که شش سال در محضر شاه کسب علم کردم، درودانی می گتم.

از آقایابا، دکتر سرباز و آقای دکتر مسوق که زحمات و اداری این بابا نام را بر عهده گرفتند، کمال تشکر را دارم. همچنین از
خانم دکتر زورنج که بابا نام شاه را در اختیار فرار و لوند و مرال از کسکهای علمی شاه بی نصیب نگذاشتند، بی نهایت
سیاسگزارم.

از دوستانه و هم کلامی های خوب، خانم ها (ابوالقاسمی، فرخی، مرادی، محقق، حسگری، وریا و...)، فرزندی، حامی، و..... به خاطر
تمام دوستی ها و محبت هاینا که تشکر می گتم.

دانشگاه بوعلی سینا

مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی

عنوان:

شخصیت پردازی زن در ادبیات داستانی بانگاهی به سه رمان: لیالی ترکستان، عذراء جاکرتا و عمالقة الشمال نجیب کیلانی.

نام نویسنده: شهلا زمانی

نام استاد راهنما: دکتر صلاح الدین عبدی

نام استاد مشاور: دکتر فرامرز میرزایی

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

گروه آموزشی: زبان و ادبیات عربی

رشته تحصیلی: زبان و ادبیات عربی

گرایش تحصیلی: زبان و ادبیات عربی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۱۰/۲۰

تاریخ دفاع: ۱۳۸۹/۰۷/۱۰

تعداد صفحات: ۱۳۸

چکیده:

نجیب کیلانی با نوشتن بیش از چهل رمان که رنگ و بوی اسلامی دارند، از پیشگامان ادبیات اسلامی است. او اولین نویسنده‌ای است که در داستان‌های خود به مشکلات مسلمانان فراتر از مرزهای جهان عرب پرداخته است، و رمان‌های آوانگاردانه‌ی خود مثل «لیالی ترکستان»، «عذراء جاکرتا» و «عمالقة الشمال» را به این موضوعات اختصاص داده است. که حوادث آن‌ها - به ترتیب - در ترکستان، اندونزی و نیجریه اتفاق می‌افتد.

رمان‌های مذکور تاریخی-سیاسی بوده و حوادثی که در آن‌ها اتفاق می‌افتد، واقعی است و کیلانی با بهره‌گیری از قوه‌ی تخیل سرشار خود، در لابلای این حوادث واقعی، حوادث تخیلی را قرار داده است، شخصیت‌هایی که در بخش حوادث واقعی ایفای نقش می‌کنند، واقعی هستند، و قهرمان‌های حوادث تخیلی، خیالی هستند. شخصیت‌های زن حاضر در رمان‌ها، شخصیت‌های تخیلی اصلی هستند و هم پای قهرمان داستان در رمان حضور دارند و ایفای نقش می‌کنند؛ و در پیشبرد حوادث رمان موثر اند.

در هر رمان، یک شخصیت اصلی زن وجود دارد، شخصیت هر سه زن، مرکب است. کیلانی، برای شخصیت پردازی از دو شیوه‌ی مستقیم و غیر مستقیم استفاده کرده است. وی برای شخصیت‌های اصلی بیشتر از عنصر راوی، گفت و گو، و توصیف اعمال و رفتار، و برای شخصیت‌های فرعی بیشتر از شیوه‌ی غیر مستقیم، توصیف رفتار، چهره و گفت و گو بهره برده است. هم‌چنین کیلانی توانسته تطابقی ویژه بین عملکرد اشخاص داستانی با اسم آن‌ها برقرار کند، چنان که اعمال و رفتار شخصیت‌های داستان، شاهی گویا بر نام آن‌ها می‌باشد. وی در این داستان‌ها، زنانی را به تصویر می‌کشد که با وجود مشکلاتی که بر آن‌ها تحمیل می‌شود، بر عقیده و مذهب خود پافشاری می‌کنند و زندگی آن‌ها، فقط در چهارچوب خانه منحصر نمی‌شود، بلکه پا به پای مردان مبارزه می‌کنند. مبارزه‌ی آن‌ها یاشگاهی، یا مسلحانه و یا عقیدتی است. او توجه زیادی به توصیف سیمای ظاهری زنان ندارد، بلکه بیشتر خصوصیات باطنی آن‌ها را به تصویر کشیده است، جزئیاتی که او در توصیف شخصیت‌های زن ارائه داده، بیانگر اطلاعات وسیع او از جایگاه زن در اسلام است.

واژگان کلیدی: شخصیت پردازی، زن، ادبیات داستانی، نجیب کیلانی، رمان، لیالی ترکستان، عذراء جاکرتا، عمالقة الشمال.

۱۱-۱-مقدمه
۲۲-۱-بیان مساله
۳۳-۱-پیشینه و ضرورت پژوهش
۴۴-۱-اهداف پژوهش
۴۵-۱-فرضیه‌های پژوهش
۴۶-۱-روش تحقیق
فصل دوم: ادبیات داستانی و شخصیت پردازی	
6۱-۲-تعریف داستان و ادبیات داستانی
6۲-۲-عناصر داستان
6۱-۲-۲-پیرنگ (طرح)
7۱-۲-۲-۱-عناصر ساختاری پیرنگ
7۱-۲-۲-۱-۱-حادثه (الحدث)
7۱-۲-۲-۱-۲-گره افکنی (العقدۃ الفنیة)
7۱-۲-۲-۱-۳-کشمکش (الصراع)
8۱-۲-۲-۱-۴-تعلیق (هول و ولا) (المماطلة)
8۱-۲-۲-۱-۵-بحران (الأزمه)
9۱-۲-۲-۱-۶-نقطه اوج (تفاقم الأزمه، الذروه)
10۱-۲-۲-۱-۷-گره گشایی (حل العقده)
10۲-۲-۲-شخصیت و شخصیت پردازی
10۱-۲-۲-۲-تعریف شخصیت
11۲-۲-۲-۲-اهمیت شخصیت در داستان
12۲-۲-۲-۳-انواع شخصیت
12۲-۲-۲-۱-شخصیت اصلی

13۲-۲-۲-۳-۲-شخصیت فرعی.....
13۲-۲-۲-۳-۳-شخصیت ایستا.....
۱۴۲-۲-۲-۳-۴-شخصیت متحول.....
14۲-۲-۲-۳-۵-شخصیت ساده.....
۱۵۲-۲-۲-۳-۶-شخصیت جامع (کامل).....
15۲-۲-۲-۳-۷-شخصیت نوعی.....
۱۶۲-۲-۲-۳-۸-شخصیت مخالف.....
16۲-۲-۲-۳-۹-شخصیت مقابل.....
16۲-۲-۲-۳-۱۰-شخصیت همراز.....
16۲-۲-۲-۴-شخصیت پرداززی (رسم الشخصیة).....
۱۶۲-۲-۲-۵-شیوه‌های شخصیت پرداززی.....
18۲-۲-۲-۵-۱-شیوه مستقیم (الطريقة التحليلية).....
19۲-۲-۲-۵-۲-شیوه غیر مستقیم (الطريقة التمثيلية).....
19۲-۲-۳-زاویه‌ی دید (العرض القصصی).....
20۲-۲-۳-۱-زاویه‌ی دید درونی.....
21۲-۲-۳-۲-زاویه‌ی دید بیرونی.....
21۲-۲-۳-۱-زاویه‌ی دید دانای کل (عقل کل).....
21۲-۲-۳-۲-زاویه‌ی دید دانای کل محدود.....
۲۱۲-۲-۳-۳-زاویه‌ی دید نمایشی.....
۲۱۲-۲-۳-۳-روایت نامه‌ای.....
22۲-۲-۳-۴-روایت یادداشت گونه.....
21۲-۲-۴-سبک.....
۲۲۲-۲-۵-گفتگو.....

۲۳۶-۲-۲-موضوع
۲۳۷-۲-۲-مضمون یا درونمایه
۲۳۸-۲-۲-صحنه
۲۳۳-۲-انواع داستان
۲۳۱-۳-۲-قصه
۲۴۲-۳-۲-داستان بلند
۲۴۳-۳-۲-داستان کوتاه
۲۴۴-۳-۲-داستانک
24۵-۳-۲-رمانس
24۶-۳-۲-رمان
۲۵۱-۶-۳-۲-انواع رمان
۲۵۱-۱-۶-۳-۲-رمان تاریخی
۳۵۲-۱-۶-۳-۲-رمان اجتماعی
۳۶۳-۱-۶-۳-۲-رمان سیاسی
۳۷۴-۲-نگاهی به سیر تحول ادبیات داستانی عربی
۳۷۱-۴-۲-داستان در ادبیات قدیم عربی
۳۸۲-۴-۲-داستان در ادبیات معاصر عربی
۴۰	فصل سوم: ادبیات اسلامی و نجیب کیلانی (زندگی، شخصیت، افکار، آثار)
۴۲۱-۳-۱-ادبیات اسلامی
۴۳۱-۱-۳-ویژگی های ادبیات اسلامی
۴۴۲-۳-۲-زندگی نجیب کیلانی
۴۴۱-۲-۳-دوران کودکی و نوجوانی
۴۵۲-۲-۳-آشنایی و عضویت در حزب اخوان المسلمین
۴۵	

۵۰ ۳-۲-۳- جوانی و ورود به دانشگاه و حوادث سیاسی آن دوران.....
۵۳ ۳-۲-۴- دوران زندان و آغاز فعالیت‌های ادبی و داستان‌نویسی.....
۵۸ ۳-۲-۵- سفر به خارج و آغاز داستان نویسی اسلامی.....
۶۳ ۳-۲-۶- بازگشت به مصر و وفات.....
 ۳-۲-۷- آثار ادبی.....
۷۱ ۳-۲-۷-۱- نظم.....
۷۱ ۳-۲-۷-۲- نثر.....
۷۵ ۳-۳-۵- زمینه‌های تاریخی و اسلامی در سه رمان کیلانی.....
۷۷ ۳-۳-۱- زمینه‌های تاریخی و اسلامی در رمان «لیالی ترکستان».....
۸۰ ۳-۳-۲- زمینه‌های تاریخی و اسلامی در رمان «عذراء جاکرتا».....
۸۰ ۳-۳-۵- زمینه‌های تاریخی و اسلامی در رمان «عمالقه الشمال».....
۸۶	فصل چهارم: خلاصه رمان‌ها و تحلیل شخصیت‌های زن در سه رمان
۸۶ ۴-۱-۱- زن در تمدن‌ها و شریعت‌های قبل از اسلام.....
۹۴ ۴-۱-۱-۱- زن در بین ملت‌های متمدن.....
۹۵ ۴-۱-۲- زن در میان شریعت‌ها.....
۹۷ ۴-۱-۳- زن در اسلام.....
۹۹ ۴-۲- رمان لیالی ترکستان.....
۹۹ ۴-۲-۱- خلاصه رمان لیالی ترکستان.....
۱۰۳ ۴-۲-۲- معرفی شخصیت‌های زن و شخصیت پردازی.....
۱۰۳ ۴-۲-۲-۱- نجمه اللیل.....
۱۱۱ ۴-۲-۲-۲- دختر امیر قصر.....
۱۱۲ ۴-۲-۳- تاثیر شخصیت بر سایر عناصر داستان.....
۱۱۳ ۴-۲-۴- نقد رمان لیالی ترکستان.....

۱۱۴۳-۴-رمان عذراء جاكرتا.
۱۱۴۱-۳-۴- خلاصه رمان عذراء جاكرتا.
۱۱۴۲-۳-۴- معرفي شخصيت‌هاي زن و شخصيت پردازي.
۱۱۷۱-۲-۳-۴- فاطمه.
۱۱۸۲-۲-۳-۴- مادر فاطمه.
۱۱۸۳-۲-۳-۴- جميله.
۱۲۲۴-۲-۳-۴- تانتي.
۱۲۲۵-۲-۳-۴- مادر ابوالحسن.
۱۲۸۶-۲-۳-۴- مورني.
۱۲۸۳-۳-۴- تاثير شخصيت بر ساير عناصر داستان.
۱۲۹۴-۳-۴- نقد رمان عذراء جاكرتا.
۱۳۱۴-۴-رمان عمالقه الشمال.
۱۳۲۱-۴-۴- خلاصه رمان عمالقه الشمال.
۱۳۵۲-۴-۴- معرفي شخصيت‌هاي زن و شخصيت پردازي.
۱-۲-۴-۴- سعیده.
۲-۲-۴-۴- بيوه زن مسلمان.
۳-۲-۴-۴- عليه خانم.
۳-۴-۴- تاثير شخصيت بر ساير عناصر داستان.
۴-۴-۴- نقد رمان عمالقه الشمال.
۵-۴- ويژگي‌هاي مشترك سه رمان.
نتيجه گيري.

فصل اول

کلیات پژوهش

داستان به آثاری گفته می‌شود که دارای حجم خاصی هستند و حادثه‌ای را نقل می‌کنند. هر داستان از چند عنصر تشکیل شده است: شخصیت، گفت‌وگو، بحران، زمان و مکان و... همه عناصر داستان با یکدیگر ارتباط دارند. مهم‌ترین عامل شکل دهنده داستان عنصر شخصیت است. چرا که رفتار و اعمال آن‌ها به عنوان بازیگر و عنصر زنده داستان، نقش اساسی در داستان دارد.

این پایان نامه که موضوع آن شخصیت‌پردازی زن در ادبیات داستانی با بررسی موردی سه رمان، لیالی ترکستان، عذراء جاکرتا، و عمالقه الشمال نوشته نجیب کیلانی است، مشتمل بر چهار فصل است.

در فصل اول کلیات پژوهش همراه با مقدمه آورده شده است. در فصل دوم به صورت خیلی مختصر درباره ادبیات داستانی و عناصر داستان توضیح داده‌ایم؛ تا در فصل آخر تاثیر شخصیت را در این عناصر داستانی بررسی کنیم در ادامه، مبحث شخصیت‌پردازی مفصلاً توضیح داده شده و در پایان فصل گریزی به ادبیات داستانی در ادبیات قدیم عربی و ادبیات معاصر عربی زده‌ایم.

فصل سوم، شامل سه بخش است از آن جایی که نجیب کیلانی پیشگام ادبیات اسلامی است ابتدا ادبیات اسلامی و ویژگی‌های آن آورده شده و سپس مراحل مختلف زندگی شخصی، ادبی و سیاسی کیلانی به شکلی تلفیق یافته با اوضاع سیاسی معاصر مصر، و ادبیات اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. از مهم‌ترین موارد بیان شده در این بخش که در زندگی کیلانی تاثیر به‌سزایی برجای نهاد، عضویت وی در گروه اخوان المسلمین و روی آوردن او به ادبیات اسلامی است.

درگردآوری مطالب این فصل، به آثار خود کیلانی، از جمله کتاب لمحات من حیاتی- که پس از تلاش فراوان تنها دو جلد از پنج جلد آن یافته شد- و کتاب رحلتی مع الادب الاسلامی مراجعه شده است.

و در بخش سوم هم به بحث واقعیت‌های اسلامی و تاریخی در سه رمان پرداخته شده است. بنا به ضرورت و اهمیت این بخش، منابع فراوانی در نگارش این بخش مورد استفاده قرار گرفت که از جمله آن- هامی‌توان به کتاب، مبارزات خلق مسلمان ترکستان بر ضد استعمار سرخ شوروی و چین، نوشته محمد اسدشهاب درباره تاریخ ترکستان، کتاب تاریخ جدید اندونزی نوشته ام‌سی. ریکلفس در باره تاریخ اندونزی؛ و کتاب نبرد اسلام در افریقا نوشته هادی خسروشاهی در رابطه با تاریخ نیجریه اشاره کرد، اطلاعات تاریخی ارائه

شده در این فصل، مربوط به اتفاقات و حوادث سال‌هایی است که در رمان هم آمده است، قابل ذکر است که منابع تاریخی پیرامون چین بسیار اندک بود.

فصل چهارم شامل سه بخش است: در بخش نخست، به این دلیل که شخصیت‌های زن در داستان‌های کیلانی، شخصیت اسلامی دارند، ابتدا پیرامون جایگاه زن در ادیان و میان ملت‌های مختلف به صورت مختصر بحث کردیم تا جایگاه و منزلت زن در دین اسلام بیش‌تر مشخص شود، از مهم‌ترین منابع این بخش می‌توان به قرآن کریم و کتاب محمدحکیم پور، و کتاب دکتر علی قائمی اشاره کرد.

در بخش دوم، خلاصه رمان‌ها آورده شده است و سپس تحلیل شخصیت‌های زن و نحوه شخصیت پردازی سه رمان با استفاده از عناصر داستانی چون زاویه دید، گفتگو، توصیف ویژگی‌های ظاهری، روانی، و رفتار شخصیت‌ها بررسی شده است، و در پایان هر رمان تاثیر شخصیت‌ها را بر سایر عناصر داستان بررسی کرده و سپس رمان‌ها را بر اساس همین عناصر داستانی به صورت مختصر نقد کرده‌ایم، این فصل از پایان نامه، بیشتر تحلیلی بود.

۱-۲- بیان مسأله

داستان مجموعه‌ای از حوادث مرتبط با شخصیت‌های انسانی است که نویسنده آن را روایت می‌کند. هر داستان از چند عنصر تشکیل شده است: طرح، عمل، شخصیت، گفتار، بحران، زمان و مکان و... همه عناصر داستان با یکدیگر ارتباط دارند. مهم‌ترین عامل شکل دهنده داستان عنصر شخصیت (character) است، عمل، زمان و مکان داستان با حضور و فعالیت این شخصیت‌ها معنا می‌یابد.

در شخصیت پردازی، به بررسی جنبه‌های مختلف شخصیتی و انواع شخصیت‌ها، نقش و تاثیر آن‌ها در حوادث داستان و... پرداخته می‌شود، از سوی در چند دهه اخیر بعد از مطرح شدن ادبیات اسلامی توسط ادیبان بزرگی که نجیب کیلانی یکی از نظریه‌پردازان آن است نگرش به زن - به عنوان یک موضوع ادبی مهم - تغییر فراوانی یافت.

شخصیت پردازی زن در سه داستان لیالی ترکستان، عذراء جاکرتا، و عمالقه الشمال کیلانی با دیگر عناصر داستان از جمله شیوهی روایی، درونمایه، گفت‌وگو، زاویه‌ی دید و سایر عناصر داستان به نحو چشمگیر و زیبایی به تصویر کشیده شده است و هنر این داستان‌نویس معاصر رادوچندان کرده و باعث جذب خواننده مسلمان شده است.

الگوهایی که وی برای بیان دیدگاهش درباره شخصیت زن در داستان‌هایش انتخاب کرده، همگی برگرفته از شخصیت زن مسلمان و متعهد به دین و خانواده است، که برای هدف والایی، مبارزه می‌کند و تاثیر مثبتی در روند حوادث و پیشرفت داستان دارند.

مثلا داستان عمالقه الشمال، شخصیت زن حاضر در این داستان، دختری مسیحی است که بعد از مشرف شدن به دین اسلام با مشکلات فراوانی روبرو می‌شود و در نهایت تصمیم می‌گیرد برای حفظ اسلام- در برابر تبلیغات مبلغان مسیحی که تحت تاثیر استعمارگران یهودی و انگلیسی هستند- به عنوان مبلغ، در کنار همسر مسلمانش باشد، و یا در داستان عذراء جاکرتا قهرمان داستان دختری از خانواده مسلمان است و برای نجات جان پدرش که اسیر چنگال اشغالگران کمونیست است؛ با آن‌ها مبارزه می‌کند و سرانجام شهید می‌شود، داستان لیالی ترکستان رشادتها و فداکاری‌های زنی به نام نجمه است که با چینی‌های کمونیست به مبارزه برمی‌خیزد. با توجه به مطالب ارائه شده پرسش‌های زیر مطرح می‌شود:

۱- شیوه شخصیت پردازی زنان در این سه رمان کیلانی چگونه است؟
۲- میزان تاثیر شخصیت‌های زن حاضر در داستان، در پرورش بعدهنری و گسترش روند داستان چه مقدار است؟

۳- شخصیت‌های حاضر در این داستان‌ها بر اساس چه دیدگاه و گرایش ادبی توصیف شده‌اند؟

۱-۳- پیشینه و ضرورت پژوهش:

جهت اطلاع از آثار پیشین در ارتباط با موضوع مذکور، پایان نامه‌های دانشگاه‌های سراسر کشور و مقالات بررسی شد، تحقیقات به عمل آمده نشان داد که در مورد شخصیت‌پردازی پژوهش‌های مختلفی انجام شده که برای نمونه می‌توان به پایان نامه، شخصیت و شخصیت‌پردازی در آثار سیمین دانشور و احمد محمود (سووشون، جزیره سرگردانی، همسایه‌ها، زمین سوخته) نوشته فاطمه جعفری اوجایی در دانشگاه تربیت معلم تهران اشاره کرد در مورد زن می‌توان به پایان نامه‌های سیمای زن در ادبیات داستانی

معاصر با تکیه بر اهرام آثار هدایت، افغانی، گلشیری، دانشور و روان پورنوشته فریبا عابدین نژاد در دانشگاه تربیت مدرس، چهره زن در شعر شابی نوشته طوبی اسکندر لودر در دانشگاه امام صادق و غیره اشاره کرد و در زمینه نجیب کیلانی می‌توان به پایان نامه، تحلیل و بررسی نقش و جایگاه نجیب کیلانی در داستان نویسی اسلامی معاصر نوشته صدیقه زود رنج در دانشگاه تربیت مدرس و کتاب‌های صورہ المرأه فی الروایة المعاصره نوشته طه وادی، الواقیة الاسلامیة فی روایات نجیب کیلانی نوشته حلمی محمد القاعود، اشاره کرد. ضرورت مسئله اینجا است که در مورد نجیب کیلانی کتاب‌ها و تحقیقات متعددی چاپ شده است، ولی موضوع شخصیت‌پردازی زن در این سه داستان نجیب کیلانی، موضوعی است که تاکنون بدان پرداخته نشده است.

۱-۴- اهداف پژوهش

بررسی نحوه شخصیت‌پردازی زن در سه رمان اسلامی نجیب کیلانی و شناخت و آشنایی با دیدگاه و نگرش وی پیرامون شخصیت زن مسلمان و جایگاه زن در جامعه به عنوان یکی از پیکره تمدن اسلامی.

۱-۵- فرضیه‌های پژوهش:

۱- کیلانی در این سه داستان خود از هر دوشیوه شخصیت‌پردازی (مستقیم و غیر مستقیم) بهره برده است.
۲- شخصیت‌های زن حاضر در این رمان‌ها، نقش برجسته‌ای در پیشبرد حوادث داستان، گسترش روایت و گره‌گشایی داستان دارند، نجیب کیلانی به شیوه آوانگاردانه (الاستشرافیة) زنان را در این سه داستان به تصویر می‌کشد.

۳- شخصیت‌های گوناگون اعم از زن و مرد، در داستان‌های مزبور، براساس مکتب اسلامی توصیف شده‌اند و شخصیت‌های فعال و پویا هستند.

۱-۶- روش تحقیق:

روش تحقیق، کتابخانه‌ای، توصیفی و تحلیلی می‌باشد.

تعریف کلمات اصلی:

اشخاص ساخته شده‌ای (مخلوقی) را که در داستان و نمایش‌نامه ظاهر می‌شوند، شخصیت می‌نامند. شخصیت؛ در اثر روایتی یا نمایشی، فردی است که کیفیت روانی و اخلاقی او در عمل او و آنچه می‌گوید و می‌کند، وجود داشته باشد. خلق چنین شخصیت‌هایی را که برای خواننده در حوزه‌ی داستان تقریباً مثل افراد واقعی جلوه می‌کنند، شخصیت‌پردازی می‌خوانند. (میرصادقی، ۱۳۸۰: ۸۴)

ادبیات داستانی در معنی جامع آن به هر روایتی که خصلت ساختگی و ابداعی آن بر جنبه تاریخی و واقعیتش غلبه کند، اطلاق می‌شود. (میرصادقی، همان: ۱۹) جمال میرصادقی ناقد مشهور معتقد است که، داستان اصطلاح عامی است، برای روایت یا شرح و روایت حوادث، و در ادبیات داستانی عموماً داستان، دربرگیرنده نمایش تلاش و کشمشی است میان دنیروی متضاد و یک هدف. (همان: ۳۲)

ادبیات اسلامی ادبیاتی است که از ادیب مسلمان نشأت بگیرد و اصول و مبانی همه مطالبی که در آن نوشته می‌شود از منابع اصیل اسلامی منشا گرفته و سرچشمه روح ادبیات از فرهنگ ناب اسلامی باشد که زندگی را در سایه تصور اسلامی می‌نگرد و از چهارچوب ارزش‌های اسلامی تأثیر پذیراست و به صورت هنری و تأثیرگذار آن را بیان می‌کند. (سرباز، ۱۳۸۵: ۱۳)

نجیب کیلانی (۱۹۳۱-۱۹۹۵): وی پیشگام ادبیات اسلامی در زبان عربی است، چراکه تعداد فراوانی رمان و داستان کوتاه رابه زبان عربی تقدیم کرد که اغلب آن‌ها، دارای رنگ و بوی اسلامی هستند و بانگارش این آثار، وی توانست الگوهای والایی را در زمینه رمان و قصه، به ادبیات عرضه کند. (محمد القاعود، ۲۰۰۲)

فصل دوم

ادبیات داستانی و

شخصیت پردازی